

Ornitho.cat

Text: Redacció

Com iniciar-se a *Ornitho.cat*

Validació de citacions

El dissabte 21 de gener, el grup de validadors del mòdul d'orquídies d'*Ornitho.cat* es va reunir per fer una jornada completa de revisió de citacions dubtoses o incompletes acumulades durant els últims mesos. El grup de validadors és integrat majoritàriament per membres del GOC.

Les citacions, en el moment ser incorporades, reben una primera revisió i queden marcades amb un punt taronja quan es requereix a l'observador que en completi la informació; amb un punt vermell quan s'aprecia que la citació és incorrecta i amb un punt blau quan la citació cal ser revisada per altres experts al tractar-se de casos molt especials o espècies litiginoses. Les observacions d'espècies vulnerables i en perill queden automàticament ocultes i només les poden veure l'autor de la cita i els validadors.

També es repassen les citacions que l'observador ha senyalat com a indeterminades, per exemple, citada com a planta pertanyent a un gènere o grup però sense determinar-ne l'espècie.

Companys del GOC durant la sessió de revisió de citacions a *Ornitho.cat* f David Vilasís

Si els validadors consideren que cal modificar la citació, envien un correu a l'observador suggerint el canvi de tàxon que cal fer. Més tard, hauran de tornar a revisar la citació per comprovar que l'autor ha rectificat el tàxon.

És una feina feixuga i voluntariosa que permet que els observadors vagin millorant els seus coneixements i que la base de dades d'*Ornitho.cat* vagi guanyant precisió, fiabilitat i utilitat.

Ornitho.cat al Banc de dades de biodiversitat

Entre els mesos de desembre de 2022 i gener de 2023, el Banc de dades de la biodiversitat de Catalunya va incorporar observacions d'orquídies d'*Ornitho.cat*. Feia temps que el BDBC no mostrava dades noves d'orquídies.

Xavier Font, professor de Botànica a la Universitat de Barcelona, n'és el responsable. Ens comenta que ha obtingut les citacions a través del lloc web GBIF, Global Biodiversity Information Facility, on són públiques les dades que s'hi han traspasat d'acord amb l'ICO, l'Institut Català d'Ornitologia, que és qui lidera *Ornitho.cat*. Font va observar que a GBIF hi havia dades botàniques de l'ICO i les va descarregar per incorporar-les al BDBC. Ens comenta que ell és força crític amb la ciència ciutadana però considera que la tasca de validació de les citaci-

ons que porta a terme el GOC-ICHN a *Ornitho.cat* fa que aquestes dades siguin fiables. Al GBIF, a les observacions hi consta data, coordenades (sense massa detall, afortunadament), *permalink* a *Ornitho.cat* i, al peu de la pàgina, s'acredita l'observació com a "Anton M (2022). Data collected on citizen science web portal www.ornitho.cat. Version 2.25. ICO-Institut Català d'Ornitologia (Catalan Ornithological Institute)". El *permalink* que condueix a l'observació original a *Ornitho.cat* respecta els filtres d'ocultació d'espècies sensibles pròpia d'aquesta base de dades. Però al BDBC, segons el navegador que s'utilitzi, es veuen els UTM 1x1, dada que resulta comprometedora per a les espècies vulnerables o en perill.

Alguns companys del GOC hem observat una incorporació irregular de les citacions al BDBC. Unes hi consten però d'altres no. Font comenta que no s'han filtrat els registres obtinguts. Afirmar que s'ha pres la precaució de no incorporar les ubicacions amb UTM 1x1. Només hi figuren, segons ell, els UTM 10x10. Tots els registres queden acreditats com a "ICO.; (2022); Dades de camp. ICO: Orquídies; ICO:", depenent del camí pel que s'hi arriba: si s'hi accedeix per la llista d'espècies d'un UTM, sí; però si s'escull "Cercar per tàxon" i després es prem un quadrat del mapa, no queden acreditats.

Font es disculpa per la incorporació de dades pel broc gros. Comenta que, com a botànic, està més interessat en la presència dels tàxons que no en l'any exacte, així com en l'ús d'una nomenclatura clàssica enlloc de la més actual. En tot cas, resta obert a col·laborar amb el GOC a finals de 2023 en el pròxim transvasament de dades per a una informació més acurada.

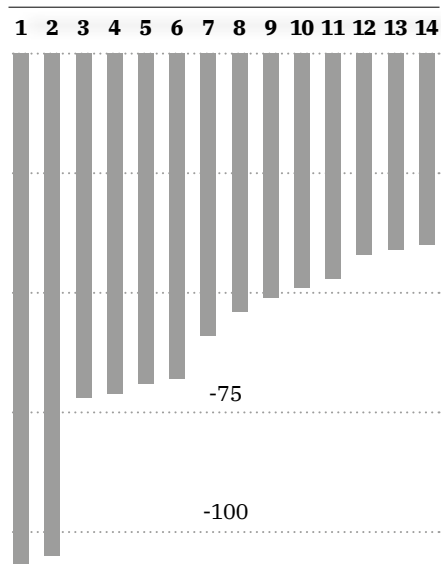
Les dades de la sequera: comparativa 2018 vs 2023

Aquest any de sequera tan severa ens hem preguntat si les dades introduïdes a *Ornitho.cat* reflectien alguna situació anòmla. Enlloc de comparar 2023 amb 2022 (que també va ser any de sequera), hem preferit comparar 2023 amb 2018, que va ser més o menys tan plujós (i a alguns llocs més) que el 2020, però així evitem l'efecte confinament i post-confinament. El 2018 va ser el primer d'*Ornitho* en funcionament tot l'any, i té algunes observacions menys que 2020, però ens pot servir per aquesta comparativa. A continuació posem algunes dades per comparar entre anys, però caldria tenir en compte les diferències de l'ecologia de les diferents espècies, per entendre'n l'explicació.

Taula 1:
Les majors reduccions en nombre d'observacions

Espècie	2018	2023	Difer.
1 <i>Cephalanthera longifolia</i>	204	96	-108
2 <i>Serapias lingua</i>	133	28	-105
3 <i>Ophrys catalaunica</i>	133	61	-72
4 <i>Ophrys scolopax</i>	115	44	-71
5 <i>Anacamptis pyramidalis</i>	196	127	-69
6 <i>Ophrys apifera</i>	113	45	-68
7 <i>Ophrys passionis</i>	233	174	-59
8 <i>Himantoglossum robertianum</i>	258	204	-54
9 <i>Orchis mascula</i>	73	22	-51
10 <i>Platanthera bifolia</i>	105	56	-49
11 <i>Cephalanthera damasonium</i>	80	33	-47
12 <i>Anacamptis coriophora</i> subsp. <i>fragrans</i>	84	42	-42
13 <i>Gymnadenia conopsea</i>	83	42	-41
14 <i>Ophrys lutea</i>	75	35	-40

Figura 1:
Diferència en nombre d'observacions

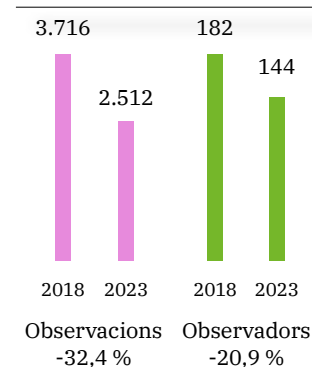
Lloc web del BDBC
biodiver.bio.ub.es/biocat

Lloc web de GBIF
[Gbif.org](https://gbif.org)

Text: Guillem Bagaria

Figura 2:
Reduccions totals

Iniciatives

Taula 2:

Les majors reduccions en nombre mitjà d'individus per observació (mitjana d'abundància)

	Espècie	2018	2023	Diferència
1	<i>Anacamptis morio</i> subsp. <i>champagneuxii</i>	415,08	3,33	-411,75
2	<i>Anacamptis laxiflora</i>	275,89	34,33	-241,55
3	<i>Orchis tenera</i>	200	6,4	-193,6
4	<i>Anacamptis coriophora</i> subsp. <i>martrinii</i>	116	7,8	-108,2
5	<i>Gymnadenia gabasiana</i>	75,75	14,8	-60,95
6	<i>Serapias lingua</i>	63,64	13,89	-49,75
7	<i>Neotinea conica</i>	57,48	10,12	-47,36
8	<i>Serapias vomeracea</i>	38,55	3,75	-34,80
9	<i>Orchis olbiensis</i>	44,16	12,22	-31,93
10	<i>Ophrys incubacea</i>	30	0	-30
11	<i>Epipactis rhodanensis</i>	30	3	-27
12	<i>Dactylorhiza majalis</i>	39,25	17,68	-21,56
13	<i>Epipactis atrorubens</i>	20,38	1,33	-19,05
14	<i>Platanthera algeriensis</i>	27,25	10	-17,25
15	<i>Ophrys santonica</i>	17,875	5,25	-12,62
16	<i>Anacamptis morio</i> subsp. <i>picta</i>	29,53	17,04	-12,49
17	<i>Dactylorhiza elata</i>	23,40	12,53	-10,87
18	<i>Orchis mascula</i>	16,54	7,36	-9,18
19	<i>Ophrys apifera</i> f. <i>bicolor</i>	12	3,5	-8,5
20	<i>Epipactis microphylla</i>	12,78	4,29	-8,49
21	<i>Gymnadenia odoratissima</i>	9	1	-8

Taula 3:

Espècies amb els majors increments en nombre d'observacions

	Espècie	2018	2023	Diferència
1	<i>Neotinea conica</i>	33	155	122
2	<i>Orchis simia</i>	57	69	12
3	<i>Neottia cordata</i>	5	16	11
4	<i>Ophrys forestieri</i>	151	162	11
5	<i>Orchis olbiensis</i>	12	22	10
6	<i>Ophrys querciphila</i>	0	7	7
7	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	63	70	7
8	<i>Dactylorhiza savogensis</i>	0	6	6
9	<i>Gymnadenia gabasiana</i>	4	10	6
10	<i>Goodyera repens</i>	10	16	6
11	<i>Ophrys bilunulata</i>	2	7	5
12	<i>Ophrys arachnitiformis</i>	51	56	5
13	<i>Gymnadenia austriaca</i>	0	4	4
14	<i>Orchis tenera</i>	1	5	4
15	<i>Epipactis fageticola</i>	1	3	2

Sobre la Taula 1, es pot destacar que més enllà de la reducció general d'observacions d'orquídies, per algunes espècies com *Cephalanthera longifolia*, *Serapias lingua*, *Ophrys catalaunica*, *Ophrys scolopax*, *Anacamptis pyramidalis* o *Ophrys apifera*, s'ha reduït notablement el nombre d'observacions. I d'aquestes, per a *Serapias lingua*, *Ophrys scolopax*, *Ophrys apifera*, *Ophrys catalaunica* i *Cephalanthera longifolia*, el nombre d'observacions s'ha reduït a menys de la meitat.

Sobre la Taula 2, val a destacar la reducció del nombre mitjà d'exemplars per observació d'*Anacamptis laxiflora*, planta força vinculada a l'aigua, que des de fa ja uns anys hem detectat que està en clara regressió. Probablement la sequera és la causa que poblacions on altres anys florien centenars d'individus, aquest any només n'hagin florit desenes.

Sobre la Taula 3, hi ha espècies que augmenten la seva presència principalment pel millor coneixement que actualment es té d'elles i per la descoberta de noves poblacions. És el cas d'*Ophrys querciphila*, *Dactylorhiza savogensis*, *Ophrys bilunulata* i *Orchis tenera*. De *Neotinea conica*, se n'han fet prospeccions específiques, acció que sempre dona resultats més nombrosos.

Ophrys forestieri afectada per la sequera f. David Vilasis